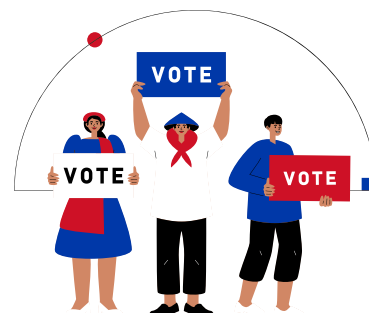

REFERENDUM PENTRU VIITORUL EUROPEAN AL REPUBLICII MOLDOVA

Ce presupune referendumul privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și cum va decurge acesta? Va fi modificată Constituția și își va pierde sau nu Moldova neutralitatea după referendum? De ce este important să participăm în număr cât mai mare la scrutin? La acestea și alte întrebări găsiți răspunsuri în această ediție.

Interviu cu un expert

Directorul executiv al Centrului de Informare și Documentare NATO, Ion Tăbârță, sparge miturile legate de referendum și ne spune cum propaganda rusă și dezinformarea pun în pericol viitorul european al Republicii Moldova.

CELE MAI RELEVANTE ȘTIRI PRIVIND ADERAREA MOLDOVEI LA UE

Moldova va prelua președinția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

Republica Moldova urmează să preia pentru a doua oară președinția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (CoE) în perioada noiembrie 2025 – mai 2026. Aceasta reprezintă o oportunitate semnificativă pentru țara noastră de a-și consolida vizibilitatea și influența pe plan european și internațional. Ambasadoarea Daniela Cujbă, reprezentanta permanentă a Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei, subliniază că această poziție va contribui la sporirea profilului Consiliului Europei în Republica Moldova și la sensibilizarea cetățenilor moldoveni față de valorile și standardele europene.

Această președinție are loc într-un moment crucial pentru drumul Moldovei către integrarea europeană. În

Reprezentanta Permanentă a Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei, ambasadoarea Daniela Cujbă

contextul actual al geopoliticii regionale, cu provocări și tensiuni în Europa de Est, preluarea președinției Comitetului de Miniștri al CoE poate întări poziția Moldovei ca un partener de încredere și proactiv în cadrul Uniunii Europene și al Consiliului Europei. Deținerea acestei funcții oferă țării noastre o platformă unică pentru a-și reafirma angajamentul față de valorile europene și pentru a demonstra progresul realizat în implementarea reformelor esențiale.

A fost lansată inițiativa civică „Cetățenii pentru Europa”

A fost lansată o nouă inițiativă civică – „Cetățenii pentru Europa”, care are în prezent peste 360 de membri. Printre aceștia se numără activiști civici, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, jurnaliști, profesori, artiști și oameni de artă, precum și reprezentanți ai diasporei. Toți sunt uniți de un scop comun – contracararea dezinformării cu privire la referendum și la aderarea Moldovei la UE, precum și sensibilizarea opiniei publice și mobilizarea cetățenilor să iasă la vot.

Cetățenii moldoveni se confruntă zilnic cu dezinformări, falsuri și manipulări cu privire la vectorul european de dezvoltare al Moldovei și la politicile UE. În special, este supus unor speculații politice și e politizat referendumul care urmează să aibă loc în această toamnă. Informațiile privind boicotarea acestuia sunt diseminate intenționat.

Referendumul nu este un instrument de victorie electorală în alegeri, așa cum susțin unii reprezentanți ai aripii de stânga, ci este în primul rând o formă de exprimare a voinței cetățenilor. Este important să se furnizeze populației informații corecte, a căror lipsă este resimțită acut în regiuni. Pentru a umple acest gol, activiștii civici se vor deplasa în caravane prin raioanele din întreaga țară cu o campanie de informare. Inițiativa „Cetățenii pentru Europa” solicită participarea activă a comunităților locale, organizațiilor civice, asociațiilor, liderilor locali și voluntarilor pentru a asigura participarea masivă și informată la referendumul privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, astfel încât vocea fiecărui cetățean să fie auzită.

Comisarul european OLIVER VARHELYI și președintele Republicii Moldova, MAIA SANDU

Aderarea Republicii Moldova la UE: Olivér Várhelyi a lansat procesul de screening la Chișinău

În timpul vizitei sale la Chișinău, comisarul european pentru vecinătate și extindere, Olivér Várhelyi, a lansat procedura de screening a legislației moldovenești.

Screening-ul este prima etapă a negocierilor de aderare la UE. Țara candidată trebuie să evalueze cât de pregătită este pentru a accepta și a pune în aplicare legislația UE și să prezinte pașii ulteriori în acest sens.

Comisarul Várhelyi s-a întâlnit și cu președinta Republicii Moldova, Maia Sandu. Cei doi au discutat despre următorii pași în cooperarea UE - Moldova și despre sprijinul care urmează să fie acordat țării noastre. De asemenea, Olivér Várhelyi a felicitat-o pe Maia Sandu pentru progresele înregistrate în implementarea reformelor de la depunerea cererii de aderare la UE.

Comisia Europeană a acordat Moldovei un ajutor financiar de 72,5 milioane de euro

Comisia Europeană a acordat Moldovei un împrumut de 50 de milioane de euro la condiții avantajoase. La sfârșitul acestei luni urmează să fie efectuată încă o plată în valoare de 22,5 milioane de euro sub formă de granturi.

Potrivit Comisiei, acest sprijin financiar va ajuta Moldova să-și acopere o parte din nevoile financiare până în 2024. De asemenea, fondurile vor sprijini stabilitatea macroeconomică și vor permite țării să realizeze noi reforme.

„Economia Moldovei a înregistrat o creștere modestă în 2023, după o recesiune profundă în 2022. Cu toate acestea, ea rămâne afectată de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și continuă să se confrunte cu provocări majore legate de securitatea energetică”, se menționează într-un comunicat de presă al Comisiei.

Asistența macrofinanciară face parte dintr-un pachet mai amplu de sprijin din partea UE în valoare de până la 295 de milioane de euro. Aceasta este a patra tranșă din cadrul programului de asistență macrofinanciară pentru Moldova. Fondurile au fost acordate după ce Comisia Europeană a concluzionat că țara noastră a îndeplinit condițiile UE.

Moldova a semnat Acordul privind achizițiile publice comune în domeniul sănătății

Republica Moldova a devenit a 38-a țară care semnează Acordul privind achizițiile publice comune în domeniul sănătății și a șasea țară candidată la UE care a încheiat acest acord. Semnarea a avut loc la Chișinău, în data de 9 iulie, în timpul vizitei oficiale a Comisarei pentru Sănătate și Siguranță Alimentară, Stella Kyriakides.

Acordul privind achizițiile comune este un mecanism juridic care permite țărilor

participante să-și unească forțele în fața unei amenințări grave la adresa sănătății și să achiziționeze în comun bunuri esențiale, precum medicamente și echipamente medicale. De exemplu, în timpul pandemiei COVID-19, acesta a permis țărilor participante să achiziționeze în condiții echitabile echipamente de protecție personală, ace și seringi pentru vaccinarea împotriva COVID-19, ventilatoare și medicamente.

Acordul ne permite să obținem acces la medicamente care nu sunt disponibile în Republica Moldova, precum și să reducem prețurile de achiziție. „Achiziționarea în comun a medicamentelor este un pas important care demonstrează deja că suntem o mică parte a Uniunii Europene, chiar înainte de semnarea documentului de aderare”, a declarat Ala Nemerenco, ministra Sănătății Republicii Moldova.

Comisara europeană pentru Sănătate și Siguranță Alimentară, Stella Kyriakides, și ministra Sănătății Republicii Moldova, Ala Nemerenco

REFERENDUM PENTRU VIITORUL EUROPEAN AL REPUBLICII MOLDOVA

NATALIA STERCUL
Directoarea executivă a Asociației
pentru Politica Externă (APE)

Luna trecută, președintele Maia Sandu a semnat decretul privind începerea negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Acesta reprezintă un pas important în apropierea țării noastre de visul european. Pe lângă toate condițiile care urmează să fie îndeplinite de Moldova, un alt pas important îl reprezintă referendumul privind aderarea la UE, care va avea loc în această toamnă. Despre acesta ne vorbește în detaliu directoarea executivă a Asociației pentru Politica Externă, Natalia Stercul.

- Inițiativa de a organiza referendumul privind integrarea Republicii Moldova în UE aparține președintei Maia Sandu. Mulți cetățeni se întrebă de ce s-a decis organizarea acestuia la această

etapă și nu la sfârșitul procesului de negocieri, așa cum s-a întâmplat în alte țări care au aderat la UE. Ce părere aveți despre această inițiativă?

Alte state, odată ce s-au integrat în UE, nu au fost atât de puternic influențate de diviziunea geopolitică dintre Est și Vest, iar părerile cetățenilor lor nu au fost atât de puternic împărțite în această privință. În Moldova, situația este oarecum diferită. Înainte de venirea la putere a Maiei Sandu, țara se afla practic în izolare internațională, iar forțele politice pro-ruse își consolidau tot mai mult influența prin toate mijloacele pe care le aveau la dispoziție. Situația devenea din ce în ce mai dificilă. Președinta în exercițiu a reușit să ducă țara la un nou nivel, să pună accentul pe o politică externă deschisă, să ridice imaginea și prestigiul internațional al Republicii Moldova și să orienteze semnificativ țara spre integrarea europeană. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a schimbat abordarea UE față de problemele de integrare, ceea ce a făcut posibilă deschiderea procesului de negociere pentru aderarea Moldovei la UE. Pentru Maia Sandu acum este important nu doar să păstreze în istoria Moldovei realizările sale în domeniul integrării europene, dar și să consolideze definitiv în Constituția Republicii Moldova vectorul european drept prioritate a politicii externe, astfel încât acesta să fie ireversibil, indiferent de cine va fi la putere în perioada următoare.

– Când și cum va avea loc referendumul și care este scopul acestuia?

Referendumul va avea loc pe 20 octombrie, în aceeași zi cu alegerile prezidențiale. La referendum va fi pusă o singură întrebare: „Susțineți modificarea Constituției pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană?”.

Poporul, ca purtător al suveranității naționale, își poate exprima voința asupra celor mai importante probleme ale societății și statului în cadrul referendumului republican constituțional. În acest caz, voința cetățenilor va fi legată de obiectivul strategic al parcursului european – aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Proiectul de modificare a Constituției Republicii Moldova prevede completarea Legii Supreme cu două noi alineate care confirmă identitatea europeană a poporului moldovenesc și ireversibilitatea vectorului european de dezvoltare a Republicii Moldova, dar și cu un nou titlu – Integrarea în Uniunea Europeană.

Potrivit Codului electoral, pragul de validitate a referendumului este de 33%, iar Constituția va fi modificată dacă mai mult de jumătate dintre alegătorii care se vor prezenta la urne se vor pronunța în favoarea noului text al Legii Supreme.

– De ce este importantă participarea la referendum?

Viitorul european al Republicii Moldova depinde în mod direct de prezența la vot și de

rezultatele referendumului. Acesta trebuie nu doar să aibă loc, ci și să aibă un rezultat pozitiv, care să reprezinte voința poporului. De aceea există apeluri din partea susținătorilor UE privind importanța prezenței la vot și inadmisibilitatea boicotării, refuzului sau interdicției de a participa la referendum din motive precum ar fi politizarea, agitația electorală sau altele. Este important să ne îndeplinim datoria

civică. În ceea ce privește aderarea Republicii Moldova la UE, cred că cetățenii trebuie să-și exprime votul în favoarea UE, care de atâția ani sprijină Republica Moldova și locuitorii săi.

- Cum vedeți viitorul Republicii Moldova în UE și cum se va schimba viața cetățenilor moldoveni în UE?

Dacă vorbim despre schimbările cu caracter social, atunci putem evidenția schimbarea calității vieții tuturor categoriilor de cetățeni, fără excepție; îmbunătățirea funcționării sectorului serviciilor și securității sociale; creșterea numărului de locuri de muncă și remunerarea decentă a muncii. Din punct de vedere economic, se vor simți mult mai bine antreprenorii, care vor avea acces la fonduri pentru dezvoltarea afacerilor. De asemenea, agricultorii moldoveni vor avea noi oportunități pe piața comună a UE, vor apărea stimulente suplimentare pentru cultivarea produselor agricole, iar gama de produse exportate în UE se va extinde. Totodată, vor crește veniturile populației, adică salariile și pensiile, și vor apărea noi oportunități pentru tineri de a găsi locuri de muncă în Moldova. Orașele și satele din țară se vor transforma, întrucât se va dezvolta infrastructura și vor fi reconstruite vechile obiecte culturale și istorice. Logistica și infrastructura rutieră, la fel, se vor îmbunătăți. Toate acestea reprezintă o realitate obiectivă care poate fi urmărită în acele țări care s-au integrat cu succes în UE și de care într-o zi se va bucura și Moldova.

NOTĂ INFORMATIVĂ

- Ce înseamnă pentru Moldova începerea negocierilor de aderare la UE?

Lansarea negocierilor reprezintă o nouă etapă în dezvoltarea statului, care va sta la baza transformărilor radicale ale Republicii Moldova, ceea ce va îmbunătăți semnificativ viața cetățenilor obișnuți, va asigura progresul în procesul de modernizare a statului și va spori

imaginea și prestigiul Moldovei la nivel internațional. Deschiderea procesului de negocieri nu este doar tehnică, ci și profund politică. Ritmul integrării europene va depinde de progresele înregistrate în ceea ce privește condițiile de transformare. Lansarea procesului de negociere este deosebit de importantă pentru Republica Moldova din mai multe motive:

- Lansarea negocierilor reprezintă o confirmare a eforturilor depuse de Guvernul Republicii Moldova în vederea implementării reformelor menite să producă o transformare în conformitate cu normele și standardele UE. Aceste reforme vizează diferite sectoare, inclusiv administrația publică, sistemul judiciar, drepturile omului, sectorul economic și se bazează pe respectarea principiilor democrației și a statului de drept. Toate acestea constituie fundamentul pentru continuarea progreselor și a integrării.

- Negocierile de aderare presupun o evoluție structurată și treptată către statutul de membru cu drepturi depline al UE. Acest proces implică o serie de etape, inclusiv adoptarea și punerea în aplicare a acquis-ului UE (un set de drepturi și obligații comune obligatorii pentru toate statele membre ale UE), care acoperă toate legile și reglementările UE. Ca parte a acestui proces, Moldova va continua să își transforme instituțiile și politicile, aliniindu-le la standardele UE. Se așteaptă ca această transformare să aducă beneficii socio-economice semnificative, îmbunătățind calitatea vieții cetățenilor moldoveni printr-o mai bună guvernanță, oportunități economice și stabilitate socială.

- Începerea negocierilor de aderare consolidează securitatea Republicii Moldova, în special în contextul tensiunilor regionale și al războiului din Ucraina. Integrarea Moldovei în structura UE va asigura o mai mare stabilitate politică și economică, precum și accesul la mecanismele de sprijin ale UE în perioade de criză.

Un eveniment extrem de important din parcursul european al Moldovei este Referendumul de aderare la UE, care va avea loc în luna octombrie a acestui an și va fi o demonstrație a voinței cetățenilor de a se alătura familiei europene. De acest referendum depind în mod direct viitorul Republicii Moldova și ritmul progresului său către UE. Responsabilitatea juridică și maturitatea activismului civic vor fi aspectele centrale ale referendumului, deoarece de participarea și alegerea cetățenilor depinde în mod direct viitorul următoarelor generații din Moldova.

Obiectivul autorităților pro-europene este ca Moldova să devină membru cu drepturi depline al UE până în 2030. În acest scop, țara noastră are tot sprijinul necesar din partea UE.

„Avem undă verde de la toate statele membre ale UE pentru a avansa mai rapid spre aderare. Practic, pentru cetățeni, acest lucru înseamnă investiții în transformarea Moldovei, în îmbunătățirea nivelului de trai. Vom aduce economia noastră mai aproape de standardele europene și ne vom bucura de acele beneficii pentru care mulți oameni pleacă astăzi din Moldova”, a declarat la Luxemburg viceprim-ministrul moldovean pentru integrare europeană, Cristina Gherasimov.

- **Ce presupune procesul de screening?**

În primul rând, este vorba de evaluarea și armonizarea legislației naționale cu acquis-ul UE. În prezent, Moldova se află la etapa de screening. Acest proces este împărțit în 35 de capitole, grupate în șase blocuri. În termeni generali, acesta include două etape principale: de clarificare (legislația UE) și de oglindire (legislația moldovenească).

Prima etapă, desfășurată între februarie și mai 2024, a presupus clarificări din partea Comisiei Europene cu privire la esența și specificul standardelor și regulilor care urmează să fie adoptate de Moldova. Cu ajutorul altor doi candidați la aderarea la UE, Albania și Macedonia de Nord, acest proces a fost mult accelerat, reducându-se de la aproape un an la câteva luni. În plus, grație asistenței oferite de țara vecină, România, legislația UE a fost tradusă în limba română, ceea ce a ușurat mult sarcina.

În a doua etapă, Moldova va trebui să își evalueze legislația în detaliu, comparând-o cu cerințele europene. Această etapă va include o analiză aprofundată a conformității legislației naționale cu acquis-ul, după care vor începe discuțiile privind diferitele grupuri și capitole de aderare, fiecare dintre acestea axându-se pe domenii specifice, cum ar fi justiția, economia, politica externă, drepturile omului și altele.

După finalizarea negocierilor, Comisia își va da avizul cu privire la gradul de pregătire al țării candidat pentru a deveni stat membru. Acest proces îndelungat este urmat de semnarea Tratatului de aderare și de aprobarea Comisiei Europene, a Consiliului European și a Parlamentului European înainte ca acesta să fie semnat și ratificat de toate statele membre ale UE și de Republica Moldova. Îndeplinirea sarcinilor stabilite și aprobarea tratatului de către instituțiile europene vor deschide ușa Uniunii Europene pentru Republica Moldova.

INTERVIU CU UN EXPERT

- Care sunt principalele temeri exprimate de cetățeni în privința integrării Republicii Moldova în UE?

Referendumul privind integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană este însoțit mediatic de o evidentă campanie de dezinformare, care este dirijată din afara țării, de către Moscova. Pentru Federația Rusă, reprezintă un interes geopolitic ca acest referendum să aibă un rezultat negativ, din acest motiv răspândește multe falsuri, fie prin intermediul propagandei, fie prin actorii de influență proruși din țara noastră. Începând de la cel mai

ION TĂBĂRȚĂ, directorul CID NATO

elementar fals și anume că referendumul privind integrarea europeană a Republicii Moldova este o mișcare polit-tehnologică electorală a doamnei președinte Maia Sandu ca să fie aleasă pentru un nou mandat și continuând cu alte tipuri de dezinformări, cum ar fi:

- relațiile cu Uniunea Europeană ar fi distrus economia moldovenească și singura cale de salvare economică a Republicii Moldova este restabilirea piețelor cu partenerii și cumpărătorii noștri de încredere – statele din Uniunea Economică Eurasiatică;
- integrarea în UE ar însemna integrarea și în NATO, iar asta va duce la antrenarea Republicii Moldova în războiul contra Rusiei, inclusiv contra regiunii transnistrene, declanșat de către Alianța Nord-Atlantică;
- aderarea la UE ar duce la creșterea prețurilor în Republica Moldova, pe când salariile vor rămâne aceleași;
- aderând la UE, am putea fi obligați să legalizăm căsătoriile LGBTQ+ și să acceptăm valorile și libertățile europene decadente;
- integrarea în UE ar însemna pierderea suveranității Republicii Moldova și renunțarea la neutralitatea ei statală.

- Mulți cetățeni se tem că integrarea în UE ar reprezenta o amenințare la adresa neutralității Republicii Moldova? Sunt aceste temeri întemeiate?

Este o percepție publică eronată, pe care intenționat o alimentează politicienii și partidele

politice anti-europene. Referendumul privind integrarea europeană a Republicii Moldova nu înseamnă renunțarea la statutul ei de neutralitate. UE este o organizație politico-economică și statutul de neutralitate nu împiedică nicio țară să fie parte componentă a acestei organizații. Austria, Irlanda și Malta, țări membre ale UE, sunt state neutre. În legea privind referendumul nu este prevăzută renunțarea la articolul 11 al Constituției, cel care se referă la faptul că Republica Moldova este stat neutru.

- Cum ar putea temerile cetățenilor influența rezultatul referendumului?

Aceste temeri provocate și alimentate de falsuri au drept scop eșuarea referendumului, fie prin boicotarea lui de către populație, fie prin votul negativ al majorității participanților. Argumentele boicotării sunt, la fel, inventate. Spre exemplu, în luna martie 2024, pe teritoriul Republicii Moldova au fost răspândite mai multe pliante, în limbile română și rusă, prin care oamenii erau îndemnați să nu participe la referendum.

Aceste campanii de dezinformare au scopul de a crea o imagine negativă a referendumului în societate. Cetățenii sunt îndemnați să-l boicoteze sau să voteze la referendum împotriva parcursului european al statului nostru.

- Care sunt modificările ce vor fi făcute în Constituția Republicii Moldova în cazul în care referendumul va avea un rezultat pozitiv?

În hotărârea privind desfășurarea referendumului republican constituțional, adoptată de către parlament, este prevăzută completarea Preambulului Constituției cu două alineate, care au următorul cuprins: „Reconfirmarea identității europene a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova” și „Declararea integrării

în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova”, dar și introducerea Titlului V/1 – Integrarea în Uniunea Europeană, și a articolului 140/1 (Aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene). În nota informativă a proiectului de hotărâre este stipulat că prin referendum se dorește reconfirmarea identității europene a poporului Republicii Moldova și declararea integrării în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova.

- Există riscul unei diviziuni semnificative în societatea moldovenească în urma acestui referendum? Cum ar putea acesta influența coeziunea internă și stabilitatea politică?

Dimpotrivă, scopul acestui referendum este să ne unească, să se ajungă la coeziunea unei societăți divizate timp de peste trei decenii pe criterii geopolitice. Cetățenii Republicii Moldova trebuie să conștientizeze că integrarea europeană a statului nostru nu este pentru UE și pentru funcționarii de la Bruxelles, ci este pentru ei, pentru societatea moldovenească. Proiectul european al Republicii Moldova este șansa unică a societății noastre să iasă din „zona gri” a geopoliticii din estul Europei, zonă pe care Rusia o abordează drept sferă a sa de influență. Politicienii și actorii politici pro-ruși, care se autointitulează

„stataliști pro-Moldova”, au fost cei care au menținut societatea moldovenească divizată prin orientarea de către ei a Republicii Moldova spre sfera de influență geopolitică a Federației Ruse. Dacă Moldova dorește să ajungă în rândurile statelor civilizate, democratice și prospere, integrarea europeană, în momentul dat, nu are alte alternative de dezvoltare. În UE Republica Moldova poate ajunge doar unită societal.

Păreră dvs. contează!
Vă rugăm să scanați
acest QR cod și să
completați un formular
în care să ne lăsați o
recenzie. Vă mulțumim!

- Cum arată situația actuală în ceea ce privește pregătirile pentru referendum și gradul de informare al cetățenilor? Există riscul unei implicări externe sau a manipulării informațiilor pentru influențarea rezultatului?

La nivelul de percepție societală, campaniile de informare privind referendumul încă nu au amplitudinea necesară. Spre deosebire de acum câteva luni, populația este la curent despre organizarea referendumului privind integrarea europeană a Republicii Moldova. Totuși, această informare vine și pe linia dezinformării din partea actorilor politici și de influență care au drept scop sabotarea referendumului. Campaniile de informare din partea autorităților, trebuie să recunoaștem, încă sunt destul de modeste. Avem unele inițiative din partea societății civile, precum este „În rând cu lumea”, însă nu sunt suficiente pentru a combate dezinformarea și a informa adecvat societatea despre importanța acestui scrutin popular pentru viitorul Republicii Moldova.

Cred că partidul de guvernământ ar trebuie să dea dovadă de o mai mare implicare în campania de informare privind referendumul, pentru ai spori reușita. O altă problemă a informării despre referendum constă în dialogul deficitar între partidul de guvernământ și partidele proeuropene din opoziția extraparlamentară. Deocamdată, partidul de guvernământ nu a găsit o modalitate de a stabili un dialog eficient cu aceste partide pentru a se ajunge la o sinergie privind referendumul de integrare europeană a Republicii Moldova. Acest lucru nu contribuie la reușita referendumului, invers ar putea să afecteze obținerea rezultatului scontat de partidele proeuropene din Republica Moldova. Cu atât mai mult că acțiunile interne și implicările externe de a compromite referendumul sunt vizibile și sesizabile. Partidele proeuropene trebuie să fie mai unite ca niciodată dacă doresc ca în următorii ani, plini de scrutine electorale, proiectul european al Republicii Moldova să capete turație pentru a deveni unul ireversibil.